

Eesti Juudi Muuseum

MUUSEUMI KATALOOG

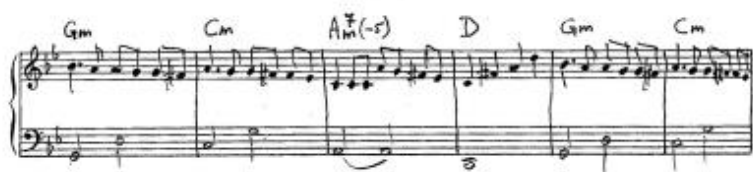
Muuseumi loojad:

- **Mark Rõbak**
- **Oleg Mellov – kujundaja**
- **Siima Tiitus – stendigraafika ettevalmistus**
- **„John Berger Eesti OÜ“ – vitriinide teostus**
- **„Macroprint“ – väljatrükk**
- **„Seden“ – ruumi ettevalmistamine**
- **ja kõik need, kes aitasid tegudega, eksponaatidega või materiaalselt**

Sisenemisel kõlab jidišikeelne joogilaul, mida lauldi varem ja lauldakse ka nüüd juudi peredes Eestis ja teistes maades. Lauluga tervitatakse sünnipäevalapsi, päevakangelasi, tähtsaid külalisi.

See kodune lindistus on tehtud 1993. aastal Tallinnas Passovite peres. Külalised tervitavad Arik Passovit, kes sai 13-aastaseks (see on vanus, mis tähistab küpsust ja vastutust oma tegude eest).

Eesti Juudi Muuseum tervitab Teid, lugupeetud muuseumikülalastaja!

לו מיר אלע אינעיינעם,
אינעיינעם
(.....) מקבל פונים זיין.
לו מיר אלע אינעיינעם
טרינקען א גלעזאלע וויין.
און לו מיר לוסטיק זיין,
און לו מיר פריילאך זיין
אז יעדער ייד זאל זיין פאר זיך
א באלאבאס.

Lov mir ale ineinem, ineinem
(.....) mekabel ponim sain.
Lov mir ale ineinem,
trinken a glesale vain.
Un lo mir lustik sain,
un lo mir freilach sain,
as jeder Jd sol sain far sich a
balabos!

**Tervitagem kõik koos (.....),
Tõstkem tema terviseks veiniklaasid!
Olgem kõik koos lõbusad ja rõõmsad,
Ning olgu iga juut oma saatuse peremees!**

Kataloogis on ära toodud vaid mõned täiendavad andmed, näiteks tabel eesti juutide ajaloo põhilistest tähtpäevadest, mõnedel fotodel olevate inimeste nimed, eksponaatide päritolu jne.

Selgitavad tekstid on muuseumi stendidel.

Allikad:

EAA	Eesti Ajalooarhiiv (Tartu)
EAM	Eesti Ajaloomuuseum (Tallinn)
EFA	Eesti Filmiarhiiv (Tallinn)
EOM	Eesti Okupatsioonide Muuseum (Tallinn)
ERA	Eesti Rahvusarhiiv (Tallinn)
ERR	Eesti Rahvusraamatukogu
ERM	Eesti Rahva Muuseum (Tartu)
ESM	Eesti Spordimuuseum (Tartu)
ETM	Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum (Tallinn)
LRAA	Läti Riiklik Ajalooarhiiv
PK	Erakollektsioon või muuseumiarhiiv
TFM	Fotomuuseum (Tallinn)
TLA	Tallinna Linnaarhiiv
TLM	Tartu Linnamuuseum

Eksponaadi allikas vaikival kokkuleppel – PK

Lühendid:

BR – Balti Raudtee

EJK – Eesti Juudi Kogukond

EV – Eesti Vabariik

TJG – Tallinna Juudi Gümnaasium

TJK – Tallinna Juudi Kool

TÜ – Tartu Ülikool

TPI – Tallinna Polütehniline Instituut (nüüd TTÜ)

TTÜ – Tallinna Tehnikaülikool

Juudid Eestis – peamised daatumid

1333	Esimesed andmed juutidest Eestis (Johannes Jode).
23.12.1791 (13.06.1794) - 22.3.1917	„Püsiasiustuse piir“ - kohad, kus Venemaa juutidel lubati asuda. Eesti ja Liivimaa olid püsiasiustuse piirist väljaspool .
1828	Nikolai I korraldus juutide kohustuslikust sõjaväeteenistusest (26.8.1827). Juudi lapsi võeti kantonistide pataljonidesse alates 12. eluaastast. Üks kolmest kantonistide koolist asus Tallinnas.
1830	Juudi Kogudus Tallinnas.
1845-1856	Magasini tänaval avatakse kalmistu, Wismari tänaval matmisühistu „Hevra kadisha“ ja palvemaja.
1846	Juudi kalmistu Tartus (Raadi).
1856-1867	Mõned juudid (I gildi kaupmehed, pika staažiga meistrid, kõrgharidusega inimesed, erusoldatid, nende pereliikmed ja järeltulijad) saavad õiguse asuda elama väljaspool püsiasiustuse piiri. Tulemuseks on juudi elanikkonna järsk tõus Eestis.
1867	Juudi Kogudus Tartus. Sünaagoo.
1869	Juudi Kogudus Pärnus.
1871	Juudi Kogudus Valgas.
1874	Tartu üliõpilaste vastastikuse abistamise kassa kui esimene juudi organisatsioon Eestis.
1874	Juudi algkool Tartus.
1876	Juudi Kogudus Viljandis.
1877	Juudi Kogudus Narvas.
1880	Juudi algkool Tallinnas (Elementarschule für Jüdische Kinder).
1882	Juudi Kogudus Saaremaal.
30.10.1883	Kirjandus- ja muusikaselts Tartus.
1884	„Suure“ sünaagoogi avamine Tallinnas Maakri tänaval.
1884	„Teaduslik ühing“ Tartus (kuni 1907).
1884	Tartus asutatakse “Akademischer Verein für jüdische Geschichte und Literatur” - (Juudi ajaloo ja kirjanduse akadeemiline ühing).
1887	Juudi kogukonnad Rakveres ja Võrus.
1893	Juutide massiline küüditamine Tallinnast Aleksandr III käsul.
1895	Tartu Roosi tn. kalmistu avatud
19.09.1901	Tartu Suure sünaagoogi nurgakivi panemine Turu tänaval.
1903	Tartu sünaagoogi avamine
1907	Teatriring Tallinnas.
1909	Uus juudi kalmistu Rahumäel Tallinnas
1917	Teatriühingud Tartus, Viljandis, Narvas jne.
1.1918	Kirjandus- ja draamaseltsi „Bjalik“ asutamine Tallinnas.
24.02.1918	Eesti Vabariigi väljakuulutamise.
24.11.1918	Tallinna kõigi juudi ühiskondlike organisatsioonide esindajate üldkoosolek, kus valiti ajutine rahvuslik-poliitiline komitee, esindamaks Eesti juute enne kõigi kogukondade kongressi kokkukutsumist. Esimees – Hirsch (Grigori) Aisenstadt.
10.12.1918	Esimene Eesti juutide kongress Tartus. Tallinna delegatsioon ei saanud kohale sõita seoses sõjategevusega.
11-17.05.1919	Esimene üle-eestiline demokraatlike kogukondade kongress Tallinnas (juudi kogukondade esindajate teine kongress). Valiti Eesti juutide rahvusnõukogu

	koosseisus Aisenstadt, Makovski (esimees), Blumberg, Kljatško, J. Gens, Zelmanoviš, Levinoviš, Pajenson ja Kolovski.
1919	Selts „Achdus“ Pärnus ja Tartus.
1920	Tallinnas, Raua 16 avati Juudi kogukonna täieliku õppekavaga algkool.
1918-1920	Eesti Vabadussõda, millest võttis osa vähemalt 178 juuti (neist 68 vabatahtlikena).
1920	Spordiühing „Maccabi“.
1920	Eesti sionistlik organisatsioon.
02.06.1921	„Eesti Juudi Kogukondade Liit“
05.10.1923	Üliõpilaskorporatsioon „Hasmonea“.
03.02.1924	Tallinna juudi gümnaasiumi avamine Karu t 16.
25.02.1925	Rahvusvähemuste kultuurautonoomia seadus.
27.02.1925	Naisüliõpilaste korporatsioon „Hazfiro“.
23.09.1925	Juudi kirjanduse, muusika ja teaduse seltsi baasil, mis loodi 1883. aastal, tekib korporatsioon „Limuvia“ (Literarischer-MUSikalischer-Wissenschaftlicher Verein).
1925	Sionistlik noorteorganisatsioon „Hanoar“.
12.1925	Tartu õpilaskorporatsioon „Fraternitas Ossidia“ („Limuvia“ juures).
1926	Vasakpoolne organisatsioon „Licht“.
06.06.1926	Juudi kultuurautonoomia Eestis. Asendamatu esimees – Hirsch (Grigori) Aisenstadt.
23-25.06.1926	Juudi kultuurinõukogu valimised (valimisõigus oli Eesti kodakondsusega juutidel, s.t 67 protsendil kõigist Eesti juutidest).
02.01.1928	Kultuur-valgustuslik heebrea selts „Tarbut“ (kultuur).
19.04.1928	Selts „Fraint von Yidiš“ (24.5.1939 nimi muutus – Juudi kultuuriselts „Shalom Aleichem“.
27-29.05.1928	Juudi koolide õpetajate esimene kongress.
28.06.1932	Tartu Ülikooli otsus avada judaistika kateeder.
1934	Judaistika kateeder avatud TÜs. Kateedrit juhatas professor Lazar Gulkovitsch.
05.05.1933	David Ben-Gurioni külaskäik Eestisse.
05.03.1935	Piirangud poliitiliste parteide ja ajakirjanduse tegevuses, „vaikiv ajastu“.
02.05.1939	Zeev (Vladimir) Žabotinski külaskäik Eestisse.
23.08.1939	Molotov-Ribbentropi pakt.
24.10.1939	Esimesed nõukogude sõjaväebaasid Eestis.
16.06.1940	Nõukogude okupatsioon Eestis.
06.08.1940	Eesti annekteeritakse NSV Liidu poolt.
29.08.1940	32 juudi organisatsiooni sulgemine.
14.06.1941	Esimene suurküüditamine Eestist.
22.08.1941	Fašistliku Saksamaa okupatsiooni algus Eestis.
28.08.1941	Nõukogu väed lahkuvad Tallinnast.
11.09.1941	Korraldus õiguste piiramisest – juudid ei tohi kasutada ühiskondlikku transporti, külastada koole, kõndida kõnniteel, nad peavad kõikjal kandma Taaveti tähte.
20.01.1942	Wannsee konverentsil kuulutati Eesti juudivabaks (Judenfrei). Holokausti I etapp Eestis oli lõpule viidud, praktiliselt kõik umbes 1000 juuti, kes jäid Eestisse, oli hävitatud.
05.09.1942	Tšehhi, Saksamaa ja teiste Euroopa riikide juutide massimõrvad Kalevi-Liiva kontsentratsioonilaagris.
20.07.1943	600 juuti toodi Kohtlasse ja 400 Viivikonnasse töötamiseks kaevandustes, 800 Slantsõsse teetöödele, 200 Kiviõlisse kaevikute rajamiseks.
25.09.1943	Umbes 3300 juuti, peamiselt Leedust, toodi Vaivara kontsentratsioonilaagrisse. Neid kasutati põlevkivitööstuses.
Oktoober 1943	Vaivara kontsentratsioonilaagri baasil kujundatakse välja laagrivõrgustik, mis asub kaevanduste ja tööstusobjektide lähedal. Kuu lõpuks on nendes laagrites

	umbes 7000 juuti.
09.03.1944	Tallinna pommitamine. „Suur“ sünaog hãvib.
06.06.1944	Ligi 450 juuti Prantsusmaalt lastakse maha Tallinna lähedal Metsakalmistul.
28.07.1944	Vaivara laagritevõrgu Ereda ja Kohtla laagrite vangid evakueeritakse Lagedile, kust nad saadetakse Tallinna kaudu Stutthofi kontsentratsioonilaagrisse. Ligi 3000 juuti tapetakse Vaivara laagri evakueerimise käigus.
19.09.1944	Ligi 2000 Euroopa juuti tapetakse Klooga kontsentratsioonilaagris.
22.09.1944	Fašistid lahkuvad Tallinnast. Algab teine nõukogude okupatsioon.
Sügis 1945	Avatakse sünaog Tallinnas Kreutzwaldi 23.
14.05.1948	Iisraeli riigi väljakuulutamise.
25.03.1949	Teine küüditamislaine Eestist.
1960. aastate teine pool	Juudi isetegevus ja jidišikeelne teater.
1966	Tallinna sünaog Magdalena t 9.
1967	Kuuepäevane sõda ja nõukogude juutide võitlus õiguse eest Iisraeli elama asuda.
1970	Massilise Iisraeli emigreerumise algus.
30.03.1988	Eesti Juudi Kultuuriseltsi (EJKS) üldkoosolek. EJKS-i esimeheks valitakse Samuel Lazikin .
05.05.1988	EJKS-i registreerimine Tallinnas.
29.05.1988	Esimene EJKS-i korraldatud juutide kohtumine Vene Draamateatris. Kontsert.
21.09.1988	Eesti Rahvaste Foorum, esimees – Hagi Šein .
Sügis 1988	EJKS-i juurde luuakse spordisektsioon, taassündiva „Makkabi“ eelkäija, juhataja – A. Glückmann .
16.10.1988	Esimesed heebrea keele kursused.
16.11.1988	Eesti iseseisvusdeklaratsioon.
19.11.1988	Juudi Kultuuri Selts Tartus.
20.11.1988	Juudi Kultuuri Selts Narvas.
27.11.1988	Tallinna juudi kooli vilistlaste kohtumine, pühendatud Tallinna juudi gümnaasiumi direktori Samuil Gurini 100. sünnipäevale.
22.12.1988	Ajalehe "Ha-šahar" esimene number, toimetaja – Gidon Pajenson .
18.02.1989	Kohtla-Järve juudi kultuuriklubi, esimees – Samuil Velitski. Alates 1996. aastast Ida-Virumaa juudi kogukond.
02.04.1989	EJKS-i esimene konverents TPI-s.
11.04.1989	Paasapüha „pesahi“ ühine tähistamine.
02.05.1989	Esimene sõjajärgne avalik miiting, pühendatud ülemaailmse juutluse katastroofi mälestusele Tallinnas tehnikumi õues Karu 16.
10.1989	Juudi grupi avamine lasteaias nr 35 Tallinnas Mustamäel (juhataja Svetlana Nirman).
29.12.1989	Tartu Ülikooli Juudi üliõpilaste organisatsiooni „Leida“ asutamine
1990	EJKS-i esimeheks valitakse Gennadi Gramberg .
05.04.1990	Loodi Eesti-Iisraeli sõprusühing.
25.06.1990	Näitus „Juudi vähemus Eestis“ Tallinnas Maarjamäel ajaloomuuseumis.
08.1990	Juudi lastelaager Laulasmaal.
02.09.1990	Juudi kooli taassünd tehnikumihoones Karu 16, algetapil oli kool 9-klassiline.
01.01.1991	Laste pühapäevakooli avamine Narvas.
20.08.1991	Eesti Vabariigi taaskehtestamine.
03.1992	Esimene raadiosaade „Shalom aleihem“.
12.04.1992	Otsus ühtse Eesti Juudi Kogukonna loomisest.
14.06.1992	Esimene küüditamisohvritele pühendatud miiting.
02.04.- 11.05.1993	Näitus „Tartu juudi kogukonna pärand“ Tallinnas ajaloomuuseumis.
1993	II maailmasõja veteranide liidu loomine.
06.06.1993	II Baltimaade ja Skandinaaviamaade juudi kogukondade konverents Tallinnas Rahvusraamatukogus.

03.02.1994	Tallinna juudi kooli 70. aastapäeva tähistamine Karu 16.
01.09.1994	Fašismiohvrite mälestusmärgi avamine Kloogal.
14.12.1994	Eugenia Gurin-Loovi raamatu „Holokaust“ esitus.
4.1995	EJK esimeheks valitakse Cilja Laud .
1995	Ostetakse hoone juudi kogukonna tarvis (juudi kooli juurdeehitus).
Juuli 1998	Näitus „Tartu Ülikooli roll juudi kultuuriloos“.
1998-1999	Tallinnas avatakse ruumid kogukonna administratsioonile ja sotsiaalkeskusele (esimene korrus).
21.12.2000	Eesti pearabi Efraim Shmuel Kot . Uue sünagoogi avamine Tallinnas kogukonna teisel korrusel.
16.09.2001	Avatakse juudi kogukonna keskus Ida-Virumaal.
22.09.2001	Noortekeskuse „Dor-va-Dor“ avamine, koordinaator Maksim Melamed .
10.12.2001	Tallinnas Patarei vanglas avatakse kenotaaf (sümboolne hauakivi) siin hukkunud eesti juutidele. Autor – Tauno Kangro , initsiaator – Avi Dobrõš .
18.07.2002	Tartus avatakse holokausti ohvrite mälestusmärk.
Sügis 2002	Alustas tööd perekklubi „Gesher“ („Sild“)
2002	Kogukonnale kolmanda korruse ehitamine (arvutiklass, lastetuba, noortekeskus).
15.01.2003	Juudi lasteaia „Aviv“ avamine Tallinnas Pae 50a.
29.08.2003	Tenniseklubi „Maccabi“ taasavamine, juhataja Avi Dobrõš .
2004	Rändnäitus „Anne Frank“.
22-24.11.2004	Esimene juudi kultuurfestival „Ariel“, organisator Ilja Sundelevitš .
2004	Tantsuansambli „Gesher“ loomine.
2005	Eesti territooriumil maha lastud holokausti ohvrite mälestuse jäädvustamine (5 mälestuskivi).
23.09.2005	EJK esimeheks valitakse Alla Jakobson .
Jaanuar 2007	Avatakse kogukonna IV, juurdeehitatud korrus.
16.05.2007	Uue sünagoogi avamine Tallinnas Karu tänaval.
17.10.2007	Esimene foorum „Jahad“ („Üheskoos“) Laulasmaal.
04.04.2008	Eesti Vabariigi 90., Iisraeli 60. ja EJK taasloomise 20. aastapäeva tähistamine.
17.12.2008	Eesti Juudi muuseumi avamine.
18.11.2009	Eesti saatkonna avamine Iisraelis
06.06.2011	Näitus „85 aastat juudi kultuurautonoomiat Eestis“ Riigikodu majas.
14.06.2011	Uue küüditatud Eesti juutide mälestussamba avamine Rahumäel
27.01.2012	Mälestusgalerii avamine EJK hoone 3. Korrusel.
13.05.2013	Ajalookonverents „95-65-25“ (EV 95. aastapäev, Iisraeli 65. aastapäev ja Eesti Juudi Kultuuri seltsi 25. aastapäev)
08.09.2013	Juudi lasteaia „Aviv“ avamine. Suve t. 5, Tallinn
10.04.2014	Ajalookonverents "Erakorraline Eesti: Juudi akadeemiline elu ja kultuurautonoomia Eesti Vabariigis kahe maailmasõja vahel (1918-1940)". Tel-Aviv.
22.09.2014	Juudi teaduse õppetooli avamise 80. aastapäevale pühendatud aktus ja näitus. Tartu Ülikool.
05.06.2016	Uus Torarull Tallinna sünagoogis.
17.06.2016	Seminar „Aliyah of Estonian Jews in the 20th century“. From Estonia to Israel with love for both. Tel-Aviv, Eesti saatkond.

1.1. Esimesest mainimisest I maailmasõjani.

1. Tallinna rae 1333. aasta raamatust: „Pagar Johannes Jode peab maksma 5 marka hõbedas.“ See on tõenäoliselt esimene juutide mainimine Eestis [TLA fond 230, nim. 1, s. Aa 2].
2. „Kaart Vene impeeriumi pühasustuse piiriga“ - kohad, kus Venemaa juutidel lubati asuda. Praeguse Eesti territoorium oli pühasustuse piirist väljaspool.
3. Juudi kogukonna rajajateks said nn Nikolai sõdurid ehk kantonistid. Nikolai sõdur David Epstein abikaasaga.
4. Nikolai sõdur Markus Meierthal perekonnaga.
5. Juudi kogukonnas oli tähtis roll Tartu (Dorpati) ülikooli juudi üliõpilastel. Grupp juudi meditsiiniüliõpilasi 1885. a [EFA O-56618].
6. Mõned juudi rahvusest Balti raudtee ehitajad jäid Eestisse elama. Grupp ehitajaid Reveli sadamahoone raudteejaama ees XX sajandi alguses [EAM].
7. Luba elamaasumiseks Tartusse, välja antud kaupmees Haim Gensile 1895. aastal [Inna Gens, Moskva].
8. Luba elamaasumiseks Rakveresse (Wesenbergi), välja antud hambaarst Rachel Voitinskajale 1914. aastal.
9. Goldmanite pereportree Pärnus 1901. aastal [Roza Brašinskaja, Iisrael].
10. Perekond Šimšilevitš Tallinnast. Selle foto ja mitmeid teisi huvitavaid esemeid leidsid oma maja põranda alt Rimma Soboleva ja Anti Jürgenstein 2008. aastal. Tõenäoliselt olid need esemed peidetud enne II maailmasõja algust. [Rimma Soboleva, Anti Jürgenstein]
11. Perekondade Šein ja Tsitron ajalugu [Harri Šein, Iisrael].

1.2. Esimesest maailmasõjast kuni Eesti Vabariigi rajamiseni.

1. Caesar Malkin – Judenitši valgekaartlaste armee vürst Liveni I polgu vabatahtlik [Beata Dorin (Malkin) – Iisrael], Hirsch Band – tsaariarmee Aleksandr Nevski 198. polgu soldat [Guido Pant].
2. XII armee juudi rahvusest sõjaväelaste täitevkomitee bulletin (staabiga Valgas) [ERR].
3. Postkaart rindelt, milles teatatakse, et Abram Šeskin sai 1915. aastal lahingus austerlastega surma [Margalit Šats (Katz) – Iisrael]
- 4., 6. Tallinna õpilaspataljoni vabatahtlik reamees Abram Hazak ja tema medal osalemise eest Eesti Vabadussõjas [Reuven Hazak – Iisrael].
5. Muutuvad ajad, muutuvad ka ukseksildid. Don Šatsi vasest ukseksilt vene ja eesti keeles (eri külgedest) [Boriss Kon].
7. Hirsch Band – velsker Eesti Vabadussõjas [Guido Pant].

Ka rasketel aastatel omandati vajalikke elukutseid, osaleti rahvusvahelistel näitustel ja abistati puudustkannatavaid.

- 8., 9. Ljuba Šemšilevitši diplom võidu eest rahvusvahelisel moenäitusel Pariisis (1912) ja diplom Šlomo Šemšilevitšile kui kübaramoe meistriks (1917) [Rimma Soboleva, Anti Jürgenstein].
10. Kirjalik luba, millega 1900. aastal Zalek Kofkinile anti õigus kanda hõbemedalit vaeste laste abistamise eest [Aleksandr Kofkin].

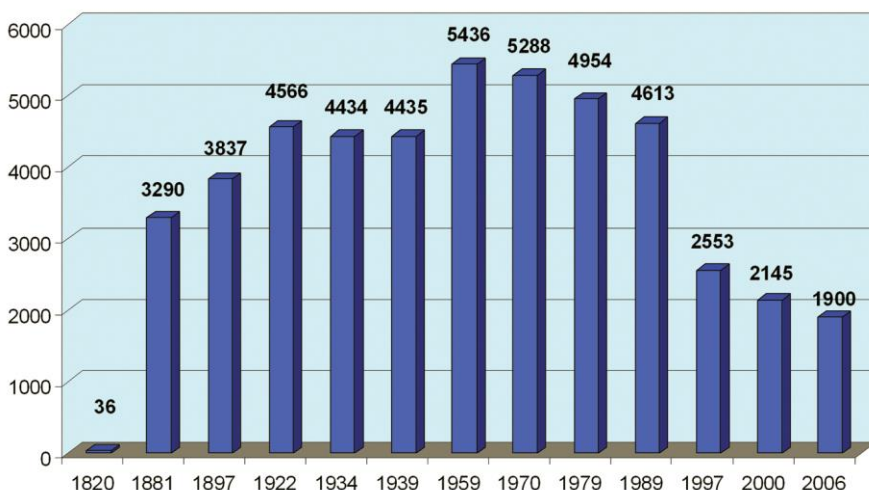
1.3. Rahvusliku ja kultuurielu taassünd

1. Juudi ajalehed Eestis [ERR].
- 2-4. Klubi “Bjalik” Tallinnas.
5. Klubi “Bjalik” 20. aastapäeva juubelimärk [Grigori Trapido]. Mõned teised juudi märgid tollest perioodist [Nurit Bakšt, *Israel*.]
6. Seltsi “Bjalik” pitsati tömmis.
7. Seltsi “Bjalik” rahvakoori ja orkestri kontserdi afišš (1929).
8. Klubis “Bjalik” korraldatud purimi karnevali afišš [EAA.3742.1.119 lk 42].

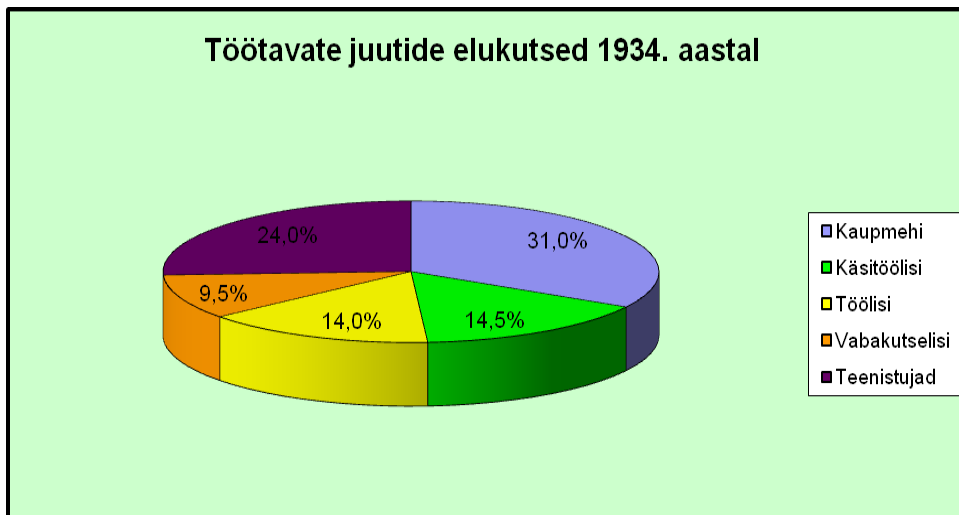
1.4. Kultuurautonomia (1926-1940)

1. Manifest kõigile Eestimaa rahvastele (1918) [ERA.1962.1.56 lk 4].
2. Eesti Vabariigi kodaniku töotus.
3. Kutse juudi kultuuriautonomia kehtestamise pidulikule koosolekule (6.6.1926).
4. I kultuurinõukogu valimisnimekirjad Tartus (1926) [ERA.1107.1.138].
5. Juubelipilt – 5 aastat kultuuriautonomiat (1931).
6. Hirsch (Grigori) Aisenstadt – kultuurinõukogu asendamatu esimees.
7. Album, pühendatud juudi kultuuriautonomia 10.-ndale aastapäevale Eesti Vabariigis.
8. Juudi rahvusfondi diplom Eesti Vabariigi valitsusele ja rahvale (1927) [ERA.31.5.1893].
9. Tsitaat autonoomia kohta ajalehes „The Jewish Cronicle“ (London, 1936).
10. Tualetlaua garnituur XX sajandi algusest [Roni Kuznetsova (*Šein*)], Zina Lourie prantsuse lornjett [Boris Lourie, *Israel*], Šimšilevitš perekonna ehted [Rimma Soboleva, *Anti Jürgenstein*], album kingitud Rebekka Lopatnikovile 1933. aastal tema luuletega [Ronni Feinštein, *Israel*], prantsuse teatribinokkel Chevalier [Eli Šeberštein].

1.5. Elu autonoomia perioodil. Natuke statistikat.

Juudi elanikkond Eestis
(vastavalt rahvaloenduse
andmetele)

- 3.-6. Tartu, Pärnu, Viljandi ja Narva kogukondade liikmete fotod.
7. Viimane kultuurinõukogu (1940). Vasakult paremale istuvad Samuil Gurin, Heinrich Gutkin, Hirsch (Grigori) Aisenstadt, Elhonon Händel, Haja Itskovitš, seisavad Isak Bahmat, Josef Hirschhorn, Julius Gens, Mottel Žitomirski, Sverdlov, Rafael Jakobson, Tevje Abram.
- 8.-9. Tallinna Juudi Kooli 20. aastapäeva tähistamine (1939).
10. Tänukirj eesti rahvale Eesti juutidelt, kes elasid Palestiinas (1935).

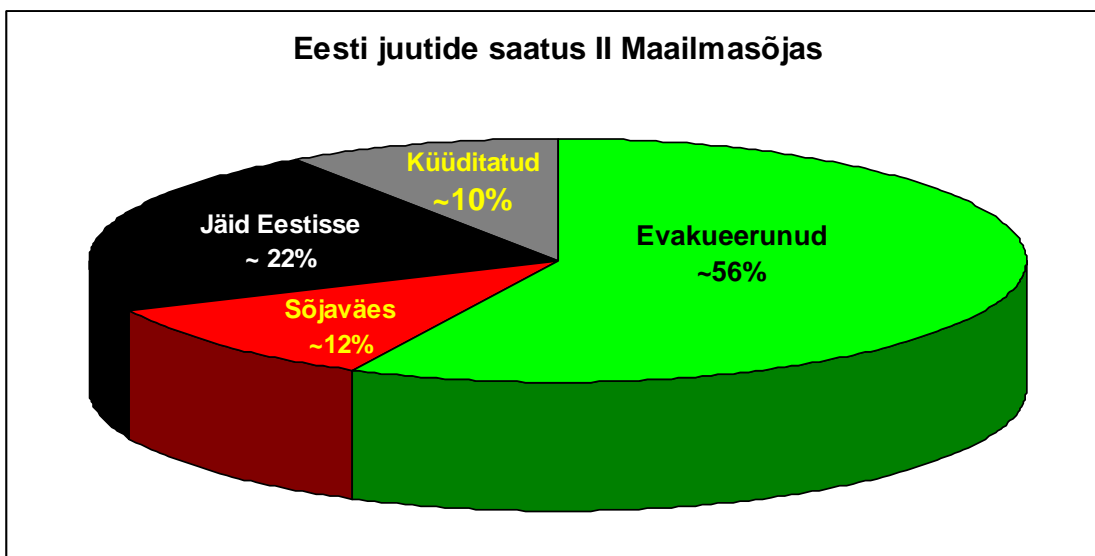
1.6. Sionistlik liikumine. Emigreerumine Palestiinasse.

- 1, 8. Juudi noored põllumajandustöölised (Ahšara), valmistumas emigreerumiseks Palestiinasse.
2. Kaks lehekülge Dov Hameiri (Maizeli) päevikust Sangaste laagrist (1935) [*Itai Hameiri, Iisrael*].
- 3-5. Perekond Itsohi ajaloost [*Riva Nešer (Itsoh), Iisrael*].
6. Nahast auaadress dr Aleksandr Borohhovile (1935) seoses tema lahkumisega Palestiinasse [*Varda Ben-Šabtai (Boruhhov) ja Gila Zuller (Boruhhov), Iisrael*].
7. Kviitung 1 seekeli maksmise kohta Eesti sionistlikule organisatsioonile (1939) [*Nosson Gens*].

2.1. Nõukogude võimu kehtestamine.

- 1, 8.-10. Väljasaatmiskohas tehtud fotod [*Isidor Goldmann, Roni Kuznetsova (Šein), Haim Gordin*].
2. Ajaleht „Rahva hääl“ (29.7.1940) juudi kultuuriautonoomia likvideerimisest.
3. Rätik, mida kandis Roni Kuznetsova (Šein) asumisel Vavilovkas, Baktšarski rajoonis Tomski oblastis [*Roni Kuznetsova*].
Märk „Murtud rukkilill“, mille Eesti Vabariigi president andis Jakov Kaplanile edastamiseks tema emale Henrieta Kaplanile (1903-2009), kes saadeti asumisele Narõmi, hiljem Põhja-Uuralitesse. Jäi pimedaks. Elas Tel-Avivis. [*Jakov Kaplan*].
4. Maja natsionaliseerimise akt [*Eli Šeberštein*].
5. Süüdistuskokkuvõte – Ber Šoher on süüdi selles, et ta on värvimistöökoha kaasomanik. Arreteeriti ja saadeti välja Põhja-Uurali laagrisse. Allkiri – Idel Jakobson, NKVD uurimisosakonna juhataja asetäitja [*ERA 130 SM, 1, 132*].
- 6-7. Kuue sionisti kohtuasi. Mahalastute Pinhas Katzi ja Wulf Giršanovitši fotod.

2.2. II maailmasõda Eestis (1941-1945)

2. Evakueerimine. Gennadi Dorini joonistus, Iisrael.
3. Perekonnad Hazak ja Manoim 1944. aastal evakueerituna Plasti linna Uuralites.
4. Lev Jerihhovi surmateade [*Basja Jerihhova*].
5. Sõduri Fjodor Grodinski fotoaparaat [*Eli Šeberštein*]; kohvrike, mis oli Marjaša Sorkinal kõigil evakuatsiooniaastatel kaasas [*Roni Kuznetsova (Šein)*]; lastele mõeldud Toorarull, mis oli Liia Erenšteinil kaasas kõigil evakuatsiooniaastatel [*Liia Levartovskaja (Erenstein)*].
- Jakov Levini, Tsemahh Šapiro, Moše Mihhelsoni ordenid ja medalid [*Mark Levin, Bella Kulman (Šapiro), Moše Mihhelson*].
- 6.-8. Tsemahh Šapiro portree ja tema aukirjad Berliini ja Riigipäevahoone vallutamise eest [*Bella Kulman (Šapiro)*].
9. Moše Mihhelson sõjaväes (1943) ja enne surma [*Moše Mihhelson*].

2.3. Holokaust Eestis (1941-1944)

1. Fotod mõnedest hukkunud lastest:

Ralli ja Hanni Ratenberg,
Jacob ja Iisrael Vseviiov,
Šaike, Isaak ja Abram Bam,
Lenja ja Beata Brašinski,
Ruth Rubin,
Dolli Mirvits

Tabel Eestis toimunud holokausti esimese etapi (kohalike juutide tapmise) sündmuste kohta – linnad, aeg ja kohad.

2. Esimene lehekülj nimekirjast Tallinna juutide kohta, kes olid määratud hävitamisele enne 6.10.1941 [*ERA R-64.1.100*].
3. Regina Dannerhirschi pass. Ta saadeti kontsentratsioonilaagrisse vaatamata sellele, et ta oli ristitud ja juutidega ei suhelnud [*Aino Villand*].
4. Movše Rõbaki „süüasi“. Süüdistus – juut. Arreteerida [*ERA R-64.4.672*].
5. Kaart „olukorrast juutidega“ Baltikumis, Venemaal ja Valgevenes. Eesti – judenfrei (juudivaba) [*LRAA, fond 1026.1.3*].

2.4. Holokaust Eestis (1941-1944)

1. Eesti territooriumil olnud kontsentratsioonilaagrite ja juutide hukkamispaikade kaart.
- 2-3. Kiviõli laagri fotod [*Pekka Erelt*].

Tabel massihukkamistest Eesti laagrites ja vanglates.

4. 2 poolpõlenud dokumenti Klooga laagrist (koopiad) [*EAM F150/1/2*]. Joonistusalbum Klooga laagrist [*EOM*]. Ella Hirschorni (n. Kats) taskunuga, mis oli temaga 13 laagris, viimane Stutthof [*Margalit Šats (Kats), Iisrael*]
5. Klooga 1944.
6. Kalevi-Liiva 1994.

2.5. Me ei unusta neid, kes päästsid või aitasid juute.

1. Uku ja Eha Masing päästsid Isidor Levini elu.
2. Elvine Hinsberg arreteeriti ja oli 2 aastat laagris, sest aitas vahistatuid.

Tabel inimeste nimedega, kes päästsid kohalikke juute arreteerimise eest või aitasid neid.

Tabel inimeste nimedega, kes päästsid Euroopa juutide elu või aitasid neid, kes olid Eesti territooriumil kontsentratsioonilaagrites.

- 3.-4. Medal „Õiglane rahvaste hulgast“ ja silt Uku ja Eha Masingu nimedega Yad-Vašemi muuseumis Jeruusalemmas.

2.6. 1946-1987

1. Öine läbipääsuluba Tallinnas (1946) [*Ljuba Rosenberg (Turetskaja)*].
2. Arstide protsess (1953) [ERR].
3. Uue aasta tähistamine juudi seltskonnas Janovskite juures (1961).
4. Eitav vastus palvele püstitada holokausti ohvritele Rahumäe kalmistule mälestusmärk (1968).
5. Nehama Lifšitsaite grammofoniplaat [*Lia Kaplan (Berkovitsš)*], Lev Jerihhovi isiklik toimik Dvigateli tehastest [*Basja Jerihhov*], Erna Goldbergigi kommunistliku eesrindlase tunnistus, nõukogude „avoska“.
- 6.-7. Jossif Šaikevitsi kui jidišikeelse teatri ühe taasavaja ning näitleja 50. sünnipäeva tähistamine pärast näidendi „Anne Frank“ etendust (1971).
8. Esimene sõjajärgne *purimspiel* 1987. aastal. Alla Manoim, Boriss Manoim, Jakov Grinštein.

3.1. Noorteühendused ja korporatsioonid enne Teist maailmasõda (skaudid, Beitar)

- 1.-3. Tallinna ja Tartu skaudid (tsofim).
4. Erinevate juudiorganisatsioonide pitsatite tõmmised [*TLA – osaliselt*].
- 5.-6. „Beitari“ liikme Rafail Giršovitsi liikmepilet, 1940. aasta [*Žabotinski Instituut, Iisrael, arhiiv*].
- 7.-11. Fotod parempoolsest organisatsioonist „Beitar“.

7. Tartu „Beitar“ 1937. a. Vasakult paremale. Ülemine rida: Haim Resnik, Lea Balonov (Heimann), Rudi Himmelhoch, Alter Pevsner, Lei Marienburger, Nonni Zeitlin, Miša Gelb, Šloma Sochatševski. Keskmine rida: Hana (Anni) Aronovitš (Eidelkind), Perle Levin, Jaša Sverdlov, lätlane, Leo Blumenfeldt, Hene Gens. Alumine rida: Lidia Morein (Ivanovski), Pessi Mendeleev, Ženja Feinmann (Teitelbaum), Lea Eidus (Heimann).

3.2. Noorteühendused ja korporatsioonid enne Teist maailmasõda (Hašomer Hazair)

1., 3.-6. Fotod vasakpoolsest organisatsioonist „Hašomer Hazair“.

1. Trumpeldori salk – esimene aastapäev (1932. a.). Vasakult paremale. Ülemine rida: Lasar Rosenberg, Herman Migdal, Mendel Grinštan, Basja Baskin, Ber Passov, Henni Ditman, Dina Danzig, Itše Maisel. Teine rida ülevalt: Ditman, Monja Šmotkin, Zvi (Hirš) Kit, Frieda Šats, Meri Josselson, Isi Goldmann, Delski, Golda Kit. Teine rida alt: Mirjam Hirschmann, Beba Šer, Dov Maisel, Bekka Haitov, Musja Šimšilevitš, Sima Slosin, Ljuba Piel, Šloma Giršanovitš, Nechemia Levanon (Levitan). Alumine rida: Naum Smolenski, Gutti Raichman, Isi Gordon, Kopel Koslovski, Hinzi Geršanovitš, Isaak Haitin.

2. Fotoalbum hašomerlaste salga „Kvutsat habone“ tekstiga (1934) [*Itai Hameiri, Iisrael*].

7. Tulevane Iisraeli esimene peaminister David Ben-Gurion rühma eesti hašomerlastega 1933. aastal.

3.3. Noorteühendused ja korporatsioonid enne Teist maailmasõda (Emuna, Akadeemiline Selts, Juudi üliõpilaste kassa)

1.-3. Õpilasorganisatsioon “Emuna” (“Usk”).

4. Kutse Akadeemilise Seltsi 50. aastapäeva tähistamisele (Juudi ajaloo ja kirjanduse uurimise akadeemiline selts).

5. Akadeemilise Seltsi 50. aastapäeva pidulik tähistamine.

6.-9. Akadeemilise Seltsi loengud.

11-12. Akadeemilise Seltsi liikmed.

11. 24.2.1938 a. Vasakult paremale. Alumine rida: Emanuel Nodel, Sirovinski, Isidor Levin, Moissei Lapidus. Keskmine rida: Petja Belostotski, Bussi Epstein?, Kofkin, Miša Šer, Berta Kaplan, ?, Boris Bakšt. Ülemine rida: Petja Pats, Miša Sverdlov, Jossi Užvanski, Gidali Michelson, Jakob Gabovitš.

10. Juudi üliõpilaste vastastikuse abistamise kassa 50. aastapäeva tähistamise märk (1924) [*Ruth Kantor*].

13. Üliõpilaskassa juhatus 1924. aastal. Vasakult paremale. Seisavad: Šmuel Goldberg, Boris Kropman, Pesja Kruskal. Istuvad: Haim Ring, Boris Bakšt, Jakob Dobruškes, Bljum, dr. Jachnin.

3.4. Noorteühendused ja korporatsioonid enne Teist maailmasõda (Hasmonea)

1. Üliõpilaskorporatsiooni „Hasmonea“ väljaõmmeldud vapp [*Iris ja Šaul Levin, Iisrael*]
2. „Hasmonea“ ripats ja ripatsidetail [*Indrek Ilomets*].
- 4.-6. „Hasmonea“ fotod.
- 6A. Hasmonea tekkel [*Boris Krigman (Ilja Sundelevitš), Šarona Levitan (Iisrael)*], tikitud Hasmonea vapp [*Iris ja Šaul Levin (Iisrael)*], Hasmonea rapiirikorv kingitud „kallile Abramile tema pulmapäeval M. Rubinilt 1935 a.“ [*TLM*], Hasmonea särp [*TLM*], korporatsiooni värvilint [*Šarona Levitan (Iisrael)*].
- 7.-8. „Hasmonea“ endised liikmed tähistavad korporatsiooni aastapäeva Tel-Avivis (1943. ja 1984. aasta).

3.5. Noorteühendused ja korporatsioonid enne Teist maailmasõda (Limuvia)

1. „Limuvia“ ripats.
2. Vapialus, lipuvarda ots [*TLM, Indrek Ilomets*],
50. aastapäevale pühendatud rinnamärk, värviline alus. [*Indrek Ilomets*].
- 3.-4. „Limuvia“ fotod.
- 4A. „Limuvia“ vapikilp (1925 r.), Limuvia puust kujuke, kirjapress kingitud Limuviale Kaunase Vetaris korporatsiooni poolt 1928. aastal, Limuvia lipuvarda ots (~1930 r.), Limuvia lipunöör, Limuvia portselantaldrik. Korporandi A. Scheeri kingitus (1939) [*TLM*].
5. 50. aastapäev 1933. aastal. Tartu ülikooli ajaleht, grupifoto.
6. Lepingu allkirjastamine sõsarorganisatsioonidega „Vetaria“ ja „Vetalia“ 3.6.1933 [*Indrek Ilomets*].
- 7.-8. „Limuvia“ liikmed pidutsemas ja puhkehetkel.

3.6. Noorteühendused ja korporatsioonid enne Teist maailmasõda (Naisüliõpilasselts „Hazfiro“)

- 1.-3. 10. aastapäeva tähistamine 1934. aastal.
- 4.-5. 5. aastapäeva tähistamine 1927. aastal.
6. Õnnitlused „Hazfiro“ juubeli puhul, mille saatis Tartust Palestiinasse hr Levi (Flaksman) [*Lia Gens (Blumberg)*].
- 7.-8, 10. „Hazfiro“ liikmete fotod.
9. „Hazfiro“ hümnit tekst [*EAA.2100.19.150*].

4.1. Juudi elu taassünd 1988. aastal.

1. Kutse esimesele EJKS-i korraldatud juutide kohtumisele Vene Draamateatris 29.5.1988.
2. Samuel Lazikin annab intervjuu.
3. EJKS-i liikmepilet 1988 [*Ljuba Rosenberg*].
4. EJKS-i esimene aastakonverents TPI aulas (2.4.1989). Esimeses reas vasakult paremale Riana Trapido, Dalia Manoim (Gordin), Jevgenia Gurin-Loov, Samuel Lazikin, Moše Michelson, Elieser Beltšikov, Andres Aarma.
- 5.-7. Jevgenia Gurin-Loov (1922-2001) ja tema raamatud.
8. Taassündinud juudi kogukonna sümbolid. Disainer – Priit Herodes.
9. Ajalehe "Ha-šahar" („Koit“) esimene number (22.12.1988), toimetaja – Gidon Pajenson.

10. Esimeste loengute ja kontserdite kuulutused.

4.2. Kogukonna elu I

1. Gennadi Gramberg – kogukonna esimees aastatel 1990–1995.
- 2.-4. Esimene pesahi (paasapüha) tähistamine rabi Kenneth Branderiga.
5. EJK aastakonverents 1991. aastal. Esimeses reas vasakult paremale: David Slomka, Jevgenia Gurin-Loov, Gidon Pajenson, Lev Šuruht.
6. Humanitaarabi Balti Juudi Foorumilt Rootsist.
7. Lehekülg abistamisfondi „Zdoka gdola“ vihikust. [*Lia Kaplan (Berkovitš)*].
8. Heategevuslik laad, 1991. aasta.
- 9-10. Tu-bi-švati ja purimi tähistamine [*F. Kljutšiku fotod*].
11. Ajakirja „Horisont“ kaanepilt; see number oli täielikult pühendatud Eesti Juudi Kogukonnale (6.6.1991).

4.3. Kogukonna elu II

1. EJK esimees aastatel 1995-2005 Cilja Laud.
2. Kogukonnahoone kolmanda korruse ehitus 1999. aastal.
- 3.-4. Perekлубi „Gešer“ („Sild“) üritused.
- 5.-6. Sotsiaalkeskuse programm „Soe kodu“ – kohtumised Sillamäel (1999) ja Pärnus (2006).
7. Mälestussamba avamine Tartu juutidele, kes langesid võitluses fašismiga (2002).
8. Näitus „Anne Franki lugu“ (2002).
9. Küünalde süütamine hanuka puhul (2002).
10. Hanuka tähistamine Narvas 2002. aastal.
- 11.-14. II maailmasõja veteranide klubi.
 11. Kontsert „Võidupäev“ 1999. aastal.
 12. Veteranind Abram Šor, Jakov Liebman ja Abram Hopp 1999. aastal.
 - 13.-14. Veteranide klubi esimees Mihhail Giršovits (s. 1919) õnnitleb Pinhas (Pjotr) Mihlinit (s. 1909) tema 99. sünnipäeval.

4.4. Kogukonna elu III

1. „Soe kodu“ Viljandis 2007. aastal.
2. Alla Jakobson – kogukonna esimees aastast 2005.
3. Hanuka tramm Tallinna tänavail aastal 2006.
4. Eesti Vabariigi 90., Iisraeli 60. ja EJK taasloomise 20. aastapäeva tähistamise pidulik koosolek.
- 5.-6. Esimene foorum „Jahad“ („Omadega ja koos“) Laulasmaal 2007. aastal.
- 7.-10. Kohtumine „Kuldne iga“ Pärnus 2008. aastal.
11. Ethel Kagani 100. sünnipäeva tähistamine 2003. aastal.
12. Larissa Simonova valmistab toidupakke...
13. ... ja Stanislav Zinovjev veab need abivajajatele kodudesse laiali.
14. Prillide jagamine kogukonna sotsiaalkeskuses.
15. Juudi uue aasta tähistamise kuulutus 2008. aastal.

4.5. Meie noored

- 1.-2. Noortelaager Laulasmaal 1990. aastal.
3. Purim 2002. aastal.
4. Maleturniir 2003. aastal.
5. Noortelaager „Olameinu“ („Meie maailm“) 2006. aastal.
- 6.-8. „Lag-Ba-Omeri“ tähistamine 2006. aastal.
9. Purimi kuulutus 2008. aastal.

4.6. Kogukond 2008 - ...

Eesti juudi kogukondade kaart.

- 1.-8. Fotod foorumist „Jahad 2008“ Laulasmaal.
9. Eesti Juudi Kogukonna „Aasta inimene 2008“ – Tallinna Juudi Kooli õpetaja Lev Kempa.
- 10.-11. Foorumi „Jahad“ lektorite ja korraldajate autasustamine.
12. Meie kogukonna A-Rühm. Vasakult paremale seisavad:
 - Juka Samogina (kogukonna sekretär),
 - Julia Lansberg (kogukonna programmidirektor),
 - Lina Turovskaja (raadiosaadete „Shalom Aleihem“ toimetaja),
 - Julia Korobova (sotsiaalkeskuse endine koordinaator),
 - David Šlik (kultuuriprojektide endine koordinaator),
 - Zoja Tšepkasova (programmi „Meie lapsed“ koordinaator),
 - Josef Katz (ajalehe „Ha-šahar“ peatoimetaja),
 - Alla Jakobson (EJK esimees),
 - Vadim Rõvlin (EJK tegevdirektor),
 - Mark Rõbak (Eesti Juudi Muuseumi direktor),
 - Lena Blum (sotsiaalkeskuse direktor),
 - Rita Blumberg (WIZO president, sotsiaalkeskuse koordinaator),
 - Nata Ring (sotsiaalkeskuse sekretär),
 - Marina Astanovskaja (JOINT-i esindaja Baltimaades).
- Istuvad: Aljona Gabovitš (koolieelikute programmide koordinaator),
- Tatjana Ovsjankina (pearaamatupidaja),
- Larissa Simonova (sotsiaalkeskuse koordinaator).

Pildil puudub Regina Pats, kogukonna raamatukogu asendamatu töötaja 1990. aastast.

13. Abielutseremoonia sünagoogis 2008. aastal.
14. Jossi Koti ümberlõikamine 2008. aastal.
- 15-17. Fotod kohtumiselt „Kuldne iga 2008“ Pärnus.

5.1. Juudi haridus enne II maailmasõda.

1. Tallinna juudi algkool Raua 16.
2. Rebekka Lopatnikov – üks Tallinna kooli asutajatest.
3. Šmarja Tamarkin – Tallinna juudi algkooli direktor.
4. Tallinna juudi gümnaasiumi ehitamise vahendite kogumiseks 1924. aastal välja antud loteriipilet.

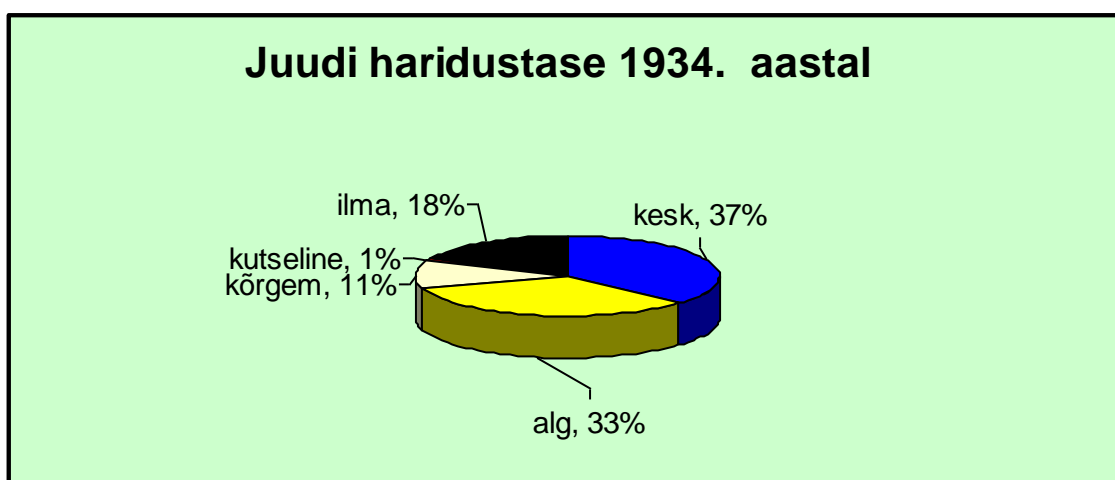
5. Neli erinevat Tallinna juudi gümnaasiumi lõpumärki [*Isidor Goldman, Rezi Goldman (Wasserman), Hanni Mäegee (Pines), Miriam Šampal*], Narva vene gümnaasiumi lõpumärk [*Bella Kulman (Šapiro)*]. 2 TJK taassündimise XX juubeli märk (2009) [*Hanni Mäegee (Pines)*].
6. Artikkel ajalehes „Vaba Maa“ 1.2.1924, milles räägitakse Tallinna juudi gümnaasiumi avamisest.
- 7., 9.-10. Tallinna juudi gümnaasiumi fotod.
8. TJK direktor Samuil Gurin (1888-1956).
11. Berta Franki TJK lõputunnistus 1936.
12. TJK lõpuklass 1931. aastal.
13. TJK hoovis.

5.2. Juudi hariduselu enne II maailmasõda.

1. Esimene juudi kool Tartus Kalevi tänaval.
2. Tartu algkool Aleksandri tänaval.
3. Leib Levitinile 1909. aastal välja antud diplom selle kohta, et tal „on õigus õpetada ainult oma usukaaslast“. [*Noemi Levitina*].
- 4.-7. Tartu juudi kool.
- 8.-11. Tartu alg- ja keskkooli direktorid D. Solomon, L. Levitin, S. Štein, J. Nadel.
12. Valga juudi kool direktor Isak Bahmat (1907-1961).
- 13.-14. Valga juudi kool.

5.3. Juudi hariduselu enne II maailmasõda.

- 1., 3. Aleksandr Wulfius – üks esimesi juudi üliõpilasi Tartu ülikoolis ja tema diplom aastast 1845 [*EAA.402.1.5441*].
- 2., 4. Tartu üliõpilased 1900. ja 1939. aastal.
- 5.-7. Judaistika kateeder, mille rajas prof Lazar Gulkovitš (1899-1941).
5. L. Gulkovitši seminari pitsat [*EAA*].
6. Prof L. Gulkovitš oma õpilastega.
7. Gulkovitši õpilase Dina Michelsoni üliõpilaspilet [*EAA*]

- 9.-11. Heebrea ja jidiši lasteaiad. Kasvatajad Hait, Schulkleper, Schneeberg

5.4. Juudi hariduselu nõukogude perioodil (selle puudumine)

1. Tallinna 13. keskkool (endine TJG) 1940. aastal.
2. Tallinna 13. keskkooli lõputunnistus.
3. Tallinna 7. algkooli 2. klassi õpilase Charles Feigini kiituskiri (25.5.1941 r.).
4. Lasteaia lõpetamise „diplom“ 1952. a.
5. Keskkooli lõpetamise kuldmedal ja hõbemedal [*Harri ja Hagi Šein*]. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilase tekkel [*Hagi Šein*].
6. Juudi lapsed sünnipäeval Trapido peres 1952. aastal.
7. Alla Jakobsoni õpilaspilet 1960. aastal.
8. TJG vilistlaste koosviibimine 28.11.1988 seoses S. Gurini 100 sünnipäevaga.

5.5. Juudi hariduselu pärast 1989. aastat.

1. Esimeses juudi lasteaias käinud laste käsitsi koostatud nimekiri – oktoober 1989.
2. Juudi lasteaed 2008. aastal.
3. Kuulutus pühapäevakoolis uute kursuste avamisest – 1992. aasta.
4. Kaks TJK direktorit – A. Gluhhovskaja ja M. Beilinson.
5. TJK õpilaspilet – 1992. aasta. [*Sima Kipnis*].
6. Kutse Tallinna Juudi Kooli 70. aastapäeva tähistamisele – 1994. aasta.
7. Pidulik aktus koolis 1990. aastate alguses.
- 7a. Eksponaadid koolist
- 8.-9. Õpilaslehed „Karu 16“, TJK (1993) ja „Lestnitsa“, Tartu (1997).
10. Mihhail Beilinson – TJK direktor (1993-2009).
11. Eesti laulu konkurss TJK-s.

5.6. Teadus (humanitaarteadused).

1. Karl Morgenstern (1770-1852), klassikaline filoloog, Tartu ülikooli raamatukogu esimene direktor.
2. Lazar Gulkovitš (1899-1941), Tartu ülikooli judaismi kateedri juhataja.
3. Bentsion Levin (1906-1990), jurist.
4. Isidor Levin (s 1919), folklorist, piibliteadlane.
5. Juri Lotman (1922-1993), kirjandusteadlane ja semiootik, akadeemik.
6. Larissa Volpert (s. 1926), kirjandusteadlane, maletaja.
7. Mihhail Bronštein (s. 1923), majandusteadlane, akadeemik.
8. Pavel Reifman (1923-2012), kirjandusteadlane.
9. Rem Blum (1925-1989), filosoof.
10. Zara Mints (1927-1990), kirjandusteadlane.
11. Michael Heltzer (1928-2010), orientoloog.
12. Simon Levin (1928-2008), jurist.
13. Leonid Stolovitš (s. 1929-2013), filosoof.
14. Viktor Fainštein (s. 1929), majandusteadlane.
15. Josef Lifšits (s. 1932), jurist.
16. Hanon Barabaner (s. 1933), majandusteadlane.
17. Garbriel Hazak (s 1938), jurist, politoloog.
18. David Vseviov (s 1949), ajaloolane.

5.7. Teadus (tehnilised teadused).

1. Samuil Faingold (1918-2003), keemik.
2. Simson Baron (1929-2013), matemaatik.
| Ljubov Rebane (Shagalov) (1929-1991), füüsik
3. Jevgeni Gabovitš (1938-2009), matemaatik, ajaloolane.
| Izold Pustõlnik (1938-2008), astronoom.
4. Gabriel Jakobson (s 1941), arvutispetsialist.
5. Aleksei Šerman (s 1950), füüsik.
6. Mihhail Matskin (s 1956), arvutispetsialist.

Meditsiini-, põllumajandus- ja bioloogiateadused.

7. Isidor Brennon (1854-1928), meedik, meditsiiniajaloolane.
8. Akivo Lentsner (1927-2012), mikrobioloog.
9. Aleksandr Jakobson (1926-1992), põllumajandus.
10. Olga Volož (1927-2005), kardioloog.
11. Natan Elštein (1929-2005), meedik.
12. Adik Levin (s. 1940), pediaater.
13. Aleksei Turovski (s. 1946), zooloog.

6.1. Kunstiteadus, bibliograafia, arhitektuur.

1. Julius Gensi raamatukogu – D. Bette-Punga joonistus [*Inna Gens – Moskva*].
- 2.-3. Nosson Gens (1885-1972), bibliograaf, eesti juutluse ajaloolane.
- 4.-7. Julius Gens (1887-1957), kunstiteadlane, kunstikoguja, bibliofiil ja bibliograaf.
- 8.-10. Louis Kahn (1901-1974), ülemaailmselt tuntud arhitekt. Sündis Eestis.
9. Salk Institute, La Jolla, California, USA.
10. Philips Exeter Library. Exeter, New Hampshire.
- 11.-13. Leo Gens (1922-2001), kunstiajaloolane ja kriitik.
- 14.-16. Boriss Bernštein (1924-2015), kunstiajaloolane, teoreetik ja kriitik. Nikolai Kormašovi maal.
- 17.-19. Harri Šein (1947-2013) ja Reet Šein (s 1946), arhitektid.

6.2. Muusika.

1. Abi Zeider (1920-1999), tromboonimängija.
- 2.-3. Nikolai Lopatnikov (1903-1976), ameerika helilooja. Sündis Eestis.
- 4-6. Anna Klas (1912-1999), pianist ja pedagoog.
7. Aron Tamarkin (1915-1969), teatri- ja muusikamuuseumi direktor tähistab oma 50. sünnipäeva.
8. Zelma Slonim-Tamarkina (1919-2006), pianist ja pedagoog.
9. Ester Klas Hanson (1919-2013), balletikontsertmeister.
10. Jossif Šagal (1922-1993), viiuldaja.
11. Frida Bernštein (1924-2015), pianist ja pedagoog.
12. Dirigendikepp (Eri Klas) ja plaat (Anna Klas).
- 13-14. Renata Goznaja (s. 1929), pianist ja pedagoog.

15. Moissei Alperen (1930-2005), viiuldaja.
16. Juri Alperen (s. 1957), dirigent.
- 17.-18. Eri Klas (1939-2016), dirigent.
- 19.-20. Avi Benjamin (Nedzvetski) (s. 1959), helilooja.
21. Jaan-Eik Tulve (s. 1967), muusik, dirigent, muusikategelane.

6.3. Teater ja kino.

1. ~~Lev Eberg (1891-?)~~, näitleja.
- 2.-3. Moissei Judeikin (1906-1972) ja Haja Raidna-Judeikin (1919-2000), neljas paremalt „Vanemuise“ teatris.
- 4.-5. Anna Ekston (1908-1992), baleriin, lavastaja ja pedagoog.
6. Larissa Skljanskaja (s. 1942), baleriin.
7. Eino Baskin (1929-2015), näitleja, režissöör ja teatrijuht.
8. Roman Baskin (s 1954), näitleja ja režissöör.
9. Haim Drui (1909-1970), näitleja.
10. Ben (Benjamin) Drui (1924-1975), näitleja ja režissöör.
- | Sofia Blücher (s. 1927), näitleja
- 11-13. David Sur (s. 1933), tantsija, lavastaja ja pedagoog.
- 14-15. Lilian (Lilja) Malkina (s. 1938), teatri- ja filminäitleja.
16. Sergei (Saja) Levin (1913-1975), teatriteadlane ja kriitik.
- 17-18. Dorian Supin (s. 1948), stsenaarist, operaator ja režissöör.
19. Lilja Blumenfeld-Luhse (s. 1958), teatrikunstnik.
20. Boriss Tuch (p. 1946), filmi- ja teatrikriitik, tõlkija, kirjanik.

6.4. Maal, graafika, skulptuur, fotograafia.

- 1.-2. Jeguda Leiba (Leibo) (1904-1958), arst, skulptor.
3. Benno Šots (1891 – 1984), iiri skulptor, elas Eestis 1893-1921.
- 4.-5. Dora Gordin (1895-1991), skulptor, elas Eestis 1911-1928.
6. Samuil Migdal (1918-1981), fotograaf.
7. Salomon Rozenfeld (1911-1983), fotograaf.
8. Faivi Kljutšik (1933-2008), fotograaf.
- 9.-11. Sima Škop (1920-2016), raamatugraafik, plakatist ja akvarellist.
- 12.-14. Leo Rohlin (s 1939), kunstnik-keramik.
- 15.-17. Benjamin Vassermann (s 1949), kunstnik, graafik.

6.5. Kirjandus, massimeedia.

1. Grigori Skulski (1912-1987), kirjanik.
2. Ella Vilenskaja-Amitan (1893-1995), lastekirjanik, Iisrael.
3. Naftoli Bassel (1932-2016), kirjandusteadlane.
4. Ita Saks (1921-2003), ajakirjanik, tõlkija.
- 5.-6. Dagmar Normet (Rubinštein) (1921-2008), lastekirjanik.

7.-8. David Samoilov (1920-1990), poeet.

9. Jelena Skulskaja (s. 1950), literaat, dramaturg.

10.-11. Mihhail Veller (s 1948), kirjanik.

12. Hagi Šein (s 1945), ajakirjanik, massimeedia spetsialist.

6.6. Näitused, festivalid, isetegevus.

13. Julius Gensi korraldatud juudi kunsti ülevaatusnäitus kunstikooli „Pallas“ saalis Tartus aastal 1924.

14.-15. J. Gens. Juudi graafika näituse kataloog, 1938. aasta.

16. Noorte solistide kontsert juudi klubis aastal 1938. Jossif Šagal (viiul), Faivi Grodinski ja A. Šenderov (klaver). Kontserdil esines ka Hilda Aronovitš (klaver).

17. Rebekka Feinšteini (1863-1940) luulekogumik, välja antud 75. sünnipäevaks tema laste poolt [*Ronni Feinstein, Israel*].

18. Tartu juudi teater aastal 1938.

19. Valga juudi teater aastal 1934.

20. Pärnu klubi „Ahdut“ („Ühtsus“) orkester aastal 1937.

21. Klubi „Bjalik“ teater Tallinnas aastal 1939.

6.6. Näitused, festivalid, isetegevus.

1.-4. Tallinna juudi teater 1960. aastate lõpus, 1970. aastate alguses.

5.-7. Näidend „Anne Franki päevik“ 1971. aastal.

8.-9. Moše Michelsoni 1988. aastal asutatud Tartu juudi ansambel „Širi“ („Laul“).

Juudi kultuuri festival „Ariel“.

10-13. Festivali korraldatakse alates 2003. aastast, kunstilised juhid Ilja Sundelevitš, Jaan Lepik ja Jaan-Eik Tulve.

14. Ariel 2006. Ansambel „Davka“ (USA) saadab originaalse muusikaga saksa klassikalist tummfilmi „Golem“, Vene Kultuurikeskus.

15. Ariel 2006. Rahvamuusikaansambel “Bnei Teiman from Kyriat Ono”, Iisrael. Kanuti gildi saal.

16. Ariel 2005. Ilja Sundelevitši fotonäituse “Nahalat Benjamin” avamine galeriis „DECO“.

SPORT

7.1. Juudi spordi algaastad Eestis.

1.-3. Tartu õpilased enne „Maccabi“ ametlikku loomist 1919. aasta lõpus. 1920. aastat loetakse juudi spordiseltsi „Maccabi“ sünniaastaks Eestis. Selts registreeriti Tartus 1919. aasta lõpus, Valgas 1921. aastal, Tallinnas 1921. aastal, Narvas 1922. aastal ja Pärnus 1925. aastal.

4. Tartu „Maccabi“ ajakiri, tõenäoliselt aastast 1920. Toimetaja M. Kruskal, toimetuskolleegium – Jossif Užvanski, Abram Kropman ja Jeguda Jakobson.
5. „Maccabi“ lipp Tallinnas.
- 6.-11. Tallinna ja Tartu võimlemisrühmad.
12. „Maccabi“ pitsatitõmmis.
13. „Maccabi“ auhind (1930. aastad).
- „Maccabi“ märk sõjaeelsest perioodist [*Nurit Bakšt, Iisrael*].
14. Võimlemispeo kuulutus Tallinnas 1933. aastal.
15. Võimlemispeo kuulutus 1938. aastal.

7.2. „Maccabi“ sõjaeelsed aastad.

1. Rühm Tartu „Maccabi“ liikmeid 1922. aastal.
2. Rühm Tallinna „Maccabi“ naisvõimlejad 1923. aastal, keskel – spordiõpetaja ja „Maccabi“ treener Vladimir Sergejevitš Utehhin.
3. „Maccabi“ sportlased esireas 1934. aasta mängudel.
„Maccabi“ sportlased võtsid osa Eesti esimestest tantsu- ja võimlemismängudest 1934. aastal ja teistest spordimängudest 1939. aastal.
- 4.-7. „Maccabi“ paraadil 1939. aastal
8. Vasktaldrik, mille kinkisid „Meie kallile esimehele S. Judeikinile ja tema perele seoses 10. pulma-aastapäevaga“ kolleegid „Maccabi“ juhatusest 7.10.1939“. [*Nelli Judeikina, Iisrael*].
9. Pesse Kruskalile 1930. aastal seoses Tartu „Maccabi“ 10. aastapäevaga antud audiplom.
10. Kutse Tartu „Maccabi“ 10. aastapäeva tähistamisele.

7.3. Võistkonnad, võistlused.

- 1.-5. Jalgpallimeeskonnad aastatel 1922–1939.
6. Eesti ja Läti „Maccabi“ võistlused korvpallis.
7. Keeglivõistkond 1934-1935.
8. Kuulus naisvõimlejate võistkond.
- 9.-10. „Maccabi“ võistkond Helsingis...
- 11.-13. ... ja Kaunases.

7.4. Eesti tšempionid.

1. Maks Olei (1903 – 1941), Eesti tšempion raskejõustikus 1931. aastal.
2. Savel Kletski (1905 - 1941), mitmekordne Eesti tšempion motospordis 1930. aastatel.
3. Rubin Teitelbaum (1907-1941), seitsmekordne Eesti tšempion raskejõustikus.
- 4-7. Sara Teitelbaum (1910-1941), kergejõustiklane, võrkpallur, korvpallur. „Maccabi“ liige aastast 1928. 17 korda tuli Eesti tšempioniks kergejõustikus, püstitas 28 Eesti rekordit.
8. Leo Piil (1931-1993) – Eesti tšempion vehklemises. Treener Leo Piil TPI võistkonnaga.
9. Georgi Zažitski (s 1946), seitsmekordne Eesti tšempion vehklemises.
10. Juzef Luvištšuk (s 1944), Eesti tšempion vehklemises 1964. a.
11. Boriss Joffe (s 1950), neljakordne Eesti tšempion vehklemises.
8. Rudolf Rot (s 1937), kahekordne Eesti tšempion raskejõustikus.

9. Anita Šehtman (s 1947), korvpallur.

10. Aleksandr Veingold (s 1953). Eesti maletšempion 1983. a.

7.5. Tuntud juudi sporditegelased Eestis.

1. Herman Meiertal (1907 - 1967), jalgpallur, „Maccabi“ väravavaht.

2. Abram Kaplan (1912 – 1943), poksija.

3. Kopel Kozlovski (1917 - 1941), jalgpallur, Eesti koondvõistkonna liige.

4. Jakov Gabovitš (1914 – 1980), matemaatik, maleteoreetik.

5. Isai Rozenfeld (1920-1990), maletaja, maleajakirjanik.

6.-7. Isi Trapido (1921 – 2003), korvpallur, spordifotograaf.

8. Harri Matskin (1945 – 1999), ajakirjanik, spordikommentaator.

9. Avi Dobrõš (s. 1934), tennisist, tennisekohtunik, „Maccabi“ president.

7.6. Taassündinud „Maccabi“ selts.

10. Esimese koha diplom minijalgpallis NSV Liidu „Maccabi“ võistlustel Tallinnas 1992. aastal.

11. Osavõtja diplom „Maccabi“ 14. mängudelt Iisraelis 1993. aastal, antud Eesti minijalgpallivõistkonnale.

12. Tõend Mihhail Luvištšukile, „Maccabi“ 14. mängudest Iisraelis osavõtjale 1993. aastal.

13. „Maccabi“ minijalgpallivõistkond võistlustel Riias 1991. aastal. Seisavad (vasakult paremale): A. Pill, B. Rubanovitš, treener A. Fuki, V. Bikritski, J. Savtšenko. Istuvad: A. Kogan, V. Kogan, M. Luvištšuk.

14.-16. Eesti sportlased NSV Liidu „Maccabi“ võistkonna koosseisus „Maccabi“ Euroopa mängudel Marselle`s 1991. aastal, kus saavutati II koht.

7.6. Taassündinud „Maccabi“ selts.

1.-4. Tallinna „Maccabi“ minijalgpallivõistkond Eesti rahvusvähemuste mängudel 2008. aastal (kolmas koht).

1. Võistkonna kapten Aleksandr Agejev (keskel) karikaga, võistkonna treener Semjon Lerman (paremal), üliõpilaste „Maccabi“ esimees Aleksandr Zdankevitš (vasakul).

5.-6. Meie võistkond „Maccabi“ mängudel Leedus 2008. aastal.

7.-13. Eesti „Maccabi“ Roomas „Maccabi“ mängudel 2008. aastal.

11. Semjon Brener – 2 kuldmedalit (sulgpall, üksik- ja paarismäng).

12. Nadja Šein (paremal) – kuldmedal tennise paarismängus.

8.1. Juudi äritegevus enne II maailmasõda.

1. Naisterätsepa diplom, välja antud Abram Pessinile Mstislavlis (Valgevenes) 1900. Aastal [*Boris Meiler, Iisrael*].

2. Narva, aasta 1903. Haim Manoimile on antud luba avada kingsepatöökoda ja välja riputada vastav kuulutus [*Manoim perekond, Iisrael*].

3. Jossif Ginovkeri (1875-1944) ja tema poegade šokolaadi- ja kondiitrivabrik „Ginovker“ Tallinnas [Otto Kubo].

4. Elvi Vesseti šokolaadivabrik „Progress“ Pärnus.

5.-6. Efraim Lerenmann (1888-1942) asutas 1918. aastal pitsi- ja niidivabriku „Rauaniit“ (nõukogude ajal „Punane Koit“), hiljem sukavabriku „Cotton“ ja kindavabriku „Simpleks“ [Zeev Lerenmann, Iisrael].

7.-8. Abram ja Isak Fürsti nõobivabrik „Merkur“ Tallinnas, Tartu mnt 13.

8.2. Juudi äritegevus enne II maailmasõda.

1-3. Benjamin Beilinsoni (1888-1953) trükikoda Tallinnas.

4.-5. Betti Besprozvannaja (1885-1941) – Besprozvannõi perel oli tekstiilivabrik (asutatud 1905. aastal), mis kujunes tuntud trikotaaživabrikuks „Marat“.

6. Solomon Epstein (1885-1941) – Tallinna rõivakaupluse „Jockey Club“ omanik.

7.-9. Eliahu-Mendel Užvanski (1862-1929), Tartu nahavabriku „Užvanski ja pojad“ omanik.

10.-11. Dr Julius Kan (1868-1936), Tartu metsatöötlusvabriku omanik.

12. Elias Briski tekstiilikauplus Põltsamaal.

13. Aleksandr Rubini juvelikauplus Tallinnas Viru tänaval.

9.0. Antisemitism Eestis.

1. Valgekaartlik lendleht aastast 1919 [ERA.1107.1.205 lk.5].

2. Antisemiitlik ajaleht „Juudid“, N3, 16.12.1922.

3.-5. Antisemiitlikud ajakirjad 1920. aastatel [ERR].

6.-7. Vandalism juudi kalmistul Tartus 1992. aastal.

8.-10. Elhonen Saks (1927-2014) ja „Siioni tarkade protokollid“.

11.-12. Antisemiitlikud fotod aastast 2001.

10. Võitlus õiguse eest emigreeruda Iisraeli.

1. Plakat „Let my people go“ [Assotsiatsiooni „Mäletame ja hoiame“ arhiivist, Iisrael].

2. Dokumendid L. Kravtsovi KGB toimikust [L. Kravtsov].

3-4. L. Kravtsovi fotod aastatest 1972 ja 2006.

5. E. Jakobsonilt ÜRO peasekretärile – 1971. a. [Петиции, письма и обращения евреев СССР: 1968–1978. Т. 1–10. Иер., 1973–1980.]

6. B. Gurfel, kellele korduvalt keelduti luba andmast.

7. Eesti 8 juudi telegramm Iisraeli rahvale – 1973. a. [Петиции, письма и обращения евреев СССР: 1968–1978. Т. 1–10. Иер., 1973–1980.]

8. USA esindaja ÜRO-s senaator P. Moiniheni kiri inimese emale, kelle keelduti luba andmast (1975. a.) [*B. Gurfel, USA*].

9. Emigreerumine Iisraeli Eestist – graaf [pressist, Iisraeli absorptsiooni ministeerium].

10. Iisraeli viisa Avigail Levitinalle.

11. Laudlina ja puutaldrik sõprade nimedega, kingitud perekond Rõbakile 1972. aastal seoses nende emigreerumisega Iisraeli.

2007. aastal toimus Tel-Avivil näitus „40 aastat võitlust“, pühendatud nõukogude juutide võitlusele õiguse eest emigreeruda Iisraeli. Suveniirid näituselt.